

PAMÁTCE
JANA
HANZÁLKA

1974
(100)

31.3.1922 - 11.11.1979

OBLAK A DÝM

A tak se všechno proměňuje
v píseň a oblak a dým
Dítě zvedá z trávy mrtvého motýla
a ptá se: Proč už nelétá?
Strom hlavu sklání
nad jedním padlým životem
a opožděný zvonek v stráni
zachycuje v sobě nekonečnost nebe
A všechno se mění
v oblak a dým
v té dlouhé aleji
jež vede k obzoru
A člověk se zeptá člověka:
Kde končí cesta daleká
která prochází lidským srdcem?
Všechno se mění
v popel a oblak a dým
Nad polem promrzlým
vytryskl zapomenutý skřivan
nesměle probleskuje
nad jedním životem
z něhož zbyla jen píseň
a vzduch křišťálově čistý
a toulavé listí
a oblak
a dým

Vladimír Fuchs

Honzu jsem poznal asi před třemi roky. Byl to člověk upřímný a nezáluďný. O sobě toho nikdy moc nenamluvil. Byl vždy ochoten pomoci, nezištně podat ruku. Měl rád lidi, hodnotil si je po svém, nenechal se ovlivnit. Kromě své práce v knihovně, kterou dělal s láskou a svědomitě a která byla také oceněna, organizoval výstavy, hovory se spisovateli a večery poezie, při kterých byl citlivým a vděčným posluchačem. Škoda, že jeho prošeďivělá, nepod-
dajná čupřina už našla svůj klid - co by byl ještě pro kulturní život ve Znojmě vykonal!

ML 19
W. B. G. 1909

HRANA

Za J.H.

Je dávno po veselém vinobraní a kolo slunce
rozpadlo se, fragmenty neslyšně odplouvají
na karmínových krách, všechno se ve mně
zuby nehty brání, stíny jsou řezavé a kosé
a jedno srdce už je na mářách, zatímco pozdní
hromobití vyplašilo tmu v holých listopadových
hájích a vrány zatahují mlžnou síť velikou
rovinu od Pohořelie na jih

Na ostré hraně mezi olovnou zvěstí a dunivými
pády hrud pak najednou ožívá několik fantómů
slov a jsou to slova s laskavými gesty a jmenují
se ticho, dým a úsměv a jmenují se rmut i štěstí -
a my jsme rybáři, co táhnou na výlov

Karel P. Kunc

Jiří Mahen - básník, dramatik, ale mimo jiné i knihovník - vykreslil jednou "roztomilý obraz" typických českých vlastností. Napsal, že český člověk je sice "schopen velkých myšlenek, ale nevytrvá při nich"; že "chce dělati velké věci, ale nemá odvahy"; že "je samá rovnováha, ale rád těžká"; že "dovede se dáti unést, ale ve skutečích je pomalý"; že "rád hloubá, ale není agilní, ani vášnivý atd." Podle toho byl Jan Hanzálek, náš kamarád, kamarád brněnských herců, vlastně netypický český člověk. Co vymyslel, co si umínil, to také - pro mnohého z nás často překvapivě - uvedl ve skutek. Pracoval v knihovně mezi samými ženami. Jednou řekl: "Musím pro ty naše holky k MDŽ něco udělat." A na rozdíl od tolika českých mluvků, které má na mysli Mahen, opravdu něco udělal: sestavil pořad, v kterém jsme účinkovali, vydal krásnou, téměř bibliofilskou knížku "Žena věčná inspirace" s verši svých milovaných básníků, z nichž nejbližší měl k Hořejšímu, Bieblovi, Hałasovi a Hrubínovi. Před brechtovským výročím v roce 1978 mi řekl: "Ty jsi hrála Matku Kuráž, že?" "Hrála, hrála - jenže před osmnácti lety..." "To nevadí, tak se to znovu naučíš a zazpíváš taky nejhezčí song z té hry." Kdo zná Matku Kuráž a Brechtovy songy, ten ví, že to nebyl žádný špás. Mne to stálo pěkných pár bezesných nocí. Po večeru řekl Honza: "Jo, dobré to bylo!" Myslela jsem po všem tom vypětí, že ho zakousnu. Ale měl pravdu. Jo, dobré to bylo, Honzo Hanzálku. Bylo...

Vlasta Hanzálková

člověk podobal se metody svých
kteřé souchaly. rino se sněhu
stělení noci.
Co jiné ho je doháně a láze a knihy
U čemě hne č. stý chladný mih
nepřichal v sířilí a v
je stěleno blažou (stělení
Vod klenbou sk. (stý) vát nesměle
to p'pá. lele' v p'pá v'.

tu.

A básník jako by se opřel o stěnu
bojí se, aby nepřichal klenba
a rozmyslí, klenba stopa, zanecha
suzmání ohně.

U p'pá u v'pá klenba p'pá

PRISTE
K
M
S
C
E
A
K
N
17-22

NÁHLE TAK SÁM

Na paměť Jana Hanzálky

Znám zimou prokřehlé a promodralé rty Nekrvavé drama
vnitřních rozporů Hru na schovávanou zkušených návětrných dubů

Obloha plná osudných havranů a vran je ještě nižší
než pověstný nízký strop v paláci posledních Přemyslovců

Ty náhle v něm tak sám A znovu jeden z nich Vkořeněnost
široce rozevřená vstříc nijak milosrdným větrům

které jsi opomenul přizvat k zasnubám zbloudilého vína
a opojné odvahy ztracených dětských rolniček

Za jejich hlasem se vydám Do nitra moravské země
Do neprostupných hvozdů poezie přesliček A dávných jabloní

Jan Hanzálka

Věčně neposedná, bílá kštica, neklidné i rozesmáté
oči, neodmyslitelná cigareta -
Tvá víra v lidi,
Tvoje statečnost -
Tvoje kancelář,
kde se dobře pil veltlín a kde klasikové
vyslechli ne jeden vtíp /i o sobě/ -
Náš Toman, Halas, Shakespeare... a co jsme měli
ještě plánů!
Tak zůstaneš v mé paměti, předobry člověče.

Tvůj

Kadislav
Kadislav

Shaw. 1871

Je nesčetně výroků o vztahu slavných lidí a vzdělanců ke knize, o jejím působení, o lásce k ní. Bývají obecné, odtažité. Napříště by se měl vyprávět konkrétní příběh Jana Hanzálka. Když jsem se ho jednou zeptal, co ho vedlo ke knihovnické práci, řekl mi: "Vždycky jsem měl knížky strašně rád. Prožil jsem s nimi nejkrásnější chvíle. Byl jsem šťasten, když jsem se mohl pokusit trochu jim to oplatit." Hanzálkova láska ke knize, jež trvala od dětských a učenovských let, byla bezvýhradná, vášnivá, jak to odpovídalo jeho temperamentu. A on plnil, co mu náročná milenka diktovala. S houževnatou urputností a na plné obrátky. Bez přestání a v takovém tempu, že velké lásce zaplatil cenu nejvyšší.

Mit/Km

MRTVÍ

Janu Hanzálkovi in memoriam

I

Tak už tě Jene pohřbili
jako růži do džbánu

Ležíš tu
podoběn svíci
která se zalekla hoření
Sám si chodíš na vycházky
podél nejzazších samot
Do burnusu z hlíny
zachumlal ses a přikryl
javorovým listem

Tam hluboko
si navštěvuješ porady
a hospůdky
Nikdo se tě už neptá
na žádné proč
Není proto
že není ani
žádné zpět

Tak už tě Jene pohřbili
jako růži do džbánu

II

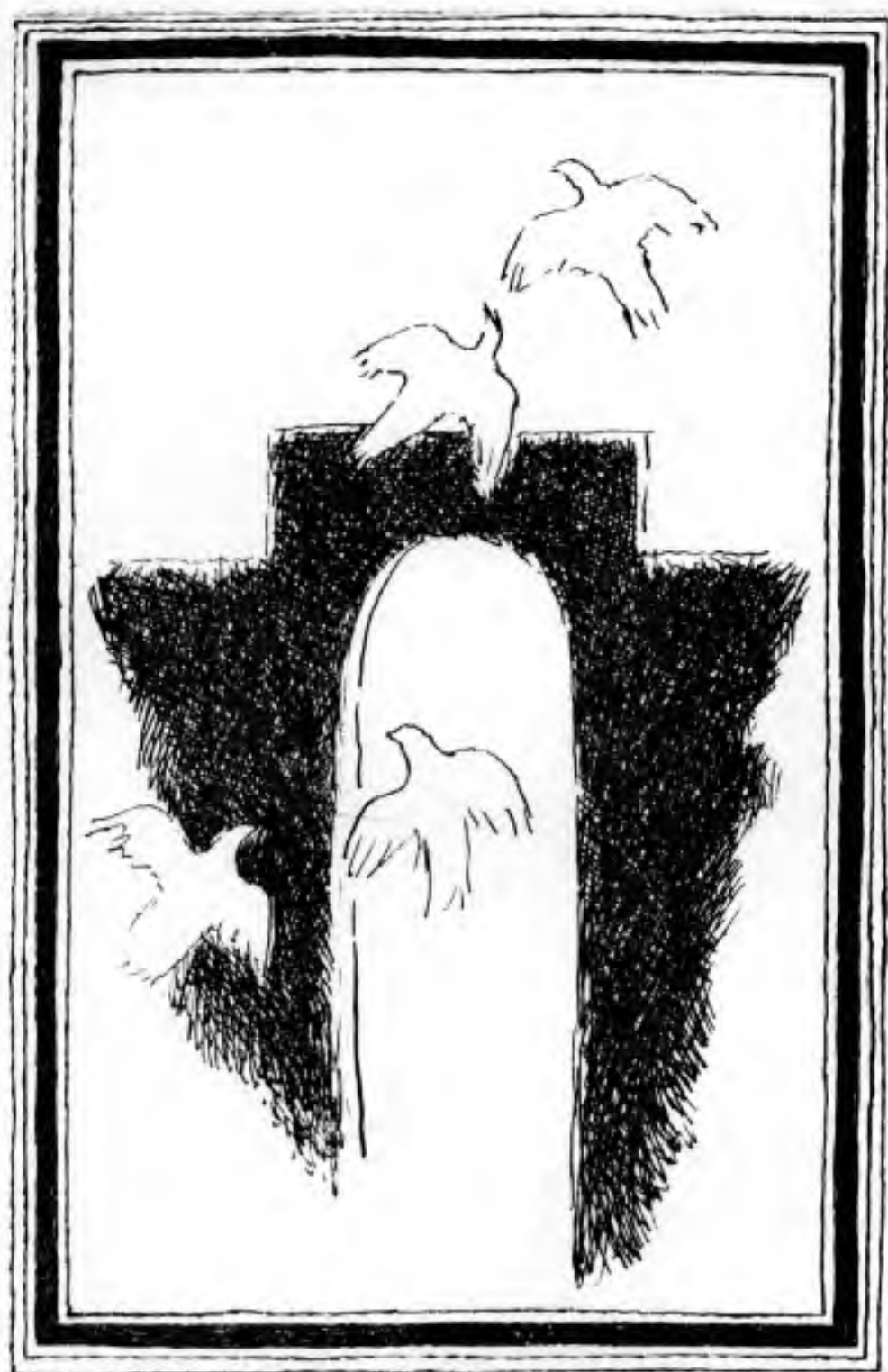
Mrtví bojují mlčky
Mrtví co pevně
v jednom bodě tkví
Vědí líp

zač stojí naše přísahy a sny
Naše řeči o lásce a vděčnosti

Na ten čas
co každému z nás
ještě zbývá
považujeme se za tvé rukojmí
Dívat se budeme za tvé oči
Pracovat za tvé ruce
Za tebe pít víno

pro ten dluh
pro ten dluh
co u tebe máme
a co není dosud
zaplacený

Jim Karen

Homelich

Drahý Honzo, prožívali jsme oba dětství a mládí v témže překrásném Znojmě: "Byla to doba her a malin nezralých..." Až po roce 1933 jsme v tom městě u hranic pomalu začali poznávat a chápat, co to je zvláště nacismu. A tak se začal utvářet náš postoj. - Sešli jsme se spolu až po letech, kdy už jsi stál v čele znojemské okresní knihovny. Co to bylo večerů poezie, besed, výchovných koncertů, zahájení výstav - a za vším jsi stál Ty! Když se připravovala publikace ke stému výročí české knihovny ve Znojmě, požádal jsi mě o několik řádků. Napsal jsem a zmínil se - jak jinak? - několika větami i o Tvé obdivuhodné osvětové práci. Když knížka vyšla, tyto věty tam nebyly. Škrtlis je... Loučím se s Tebou, dobrý kamaráde, loučím se s Tebou, dobrý člověče. Tvůj

Zdeněk Kocourek

ZRNO

Za Janem Hanzálkem

den ode dne přibývá v nás slunce,
den ode dne zrajeme
na staré známé stráni života.

Až bude víc slunce než člověka,
odnesou nás sypanou cestou
po staré známé stráni života.

A to je píseň naděje,
že slunce mrtvých
živé zahřeje.

Eduard Petiška

Kalashnikov A.

Člověk se rozhlíží a pozoruje věci malé vedle věcí velkých, a jak stárne, začíná docházet k pocitu, že ty i ony podléhají stejným principům. Tak třeba jedna z těch malých: když přijdeme na zájezd, kde jeviště má délku pěti kroků a nad ním visí čtyři reflektory, z nichž jeden nefunguje, vynoří se tu náhle někdo, kdo délku scény sice neprodlouží ani neprohloubí, ale nahradí obojí svým nadšením. Lépe se pak hraje, když takovýto člověk stojí v zákulisí a raduje se, že je ho světla svítí a hercům že prospěl s v ý m i zásahy. A jinde je všechno. Kromě ochoty, neřku-li nadšení. Jsou to obvykle takoví nenápadní staříci, vynoří se odněkud a mají jedno pomýšlení: jak vyhovět svým hostům a odpovídat jaksi ze své prostředí. A jinde jako by se spíš radovali, že zařízení mají nové, perfektní a drahé, ale že to či ono už tu neklape.

A jedna z velkých věcí: otáčení země a onen pohyb, kterým se nad nás v zimní době vracejí jisté hvězdy - pás Orionu třeba. Poučen malými věcmi si myslím, pevně věřím, že i tady, v tom nedohledném soukolí je někde takový zaprášený člověk ve výslužbě a promazává potřebné. Když někde něco zahapne, přistaví štafličky a opraví. Nesnese pomýšlení, že by se pohyb přibrzdil a že někdo nahoru vzhlížející by poznal chybu.

Jsou města velká, malá, menší, nejmenší. Člověk, který je hercem, navštěvuje ta nejružnější a jak plyne čas, zjišťuje, že i velké věci jsou vedeny zdánlivě malými lidmi, skromnými, tichými, nenápadnými posunovači těch tisícových drobností, na nichž je závislý chod dějů velkých.

Tak se mi jednoho dne ozval Jan Hanzálek, přiznávám pro mne neznámý a skoro ztracen mezi mnohými, kdo chtěli totéž. Někam odejet, tam promluvit, udělat to, čemu se povšechně říká beseda se čtenáři nebo diváky. Vyměnili jsme několik dopisů a pak jsem zjistil, že on si zatím získal přemnohý materiál o mé osobě i práci, že před mým příjezdem tu vzniklo cosi jako výstavka a že vydal i brožovaný sešitek s mým životopisem a citáty. Přijel jsem tedy do Znojma, setkal se s ním, bylo to v době, kdy už nebyl zdrav, dokonce byl v ten den ve stavu nemocných

a litoval, že nemůže být plně účasten. Ale byl. Neříkám tohle všechno pro svou přejemně polechtanou ješitnost, pro všechno, co tu o mně vystavil a vyvěsil, říkám to proto, že mi dal lekci. A člověk - i když už minul jednašedesátý rok - má lekce přijímat. Je nutno být na svém místě a na tom místě konat svou práci dobře. Zní to skoro samozřejmě, ale po zkušenostech jiných, odjinud, jsem se před ním hluboce poklonil. A teď čtu jeho jméno v jiné souvislosti, v té, které se vlastně týká všech a každého, v té, které neunikneme a před kterou už teď bychom měli vědět, že ještě máme čas, že ještě můžeme být na svém místě a musíme svou práci dělat dobře. Kéž by to samozřejmě jenom neznělo, kéž by to samozřejmě bylo.

